

Čarovniki z besedami in čopičem

Za življenjsko delo sta jih dobila pesnik Tone Pavček in ilustratorka Marjanca Jemec Božič, za tekočo produkcijo pa Mojca Osojnik in Damijan Stepančič

Dve leti sta naokoli in Založba Mladinska knjiga spet podeljuje Lestviko nagrade, s katerimi že od leta 1949 spodbujajo in nagradijo ustvarjalce izvršnih književnih del za otroke in mladino. Gre za eno najstarejših slovenskih literarnih nagrad, staro skoraj toliko kot založba, ki jih podeljuje, je na včerajšnji tiskovni konferenci povedal urednik otroškega leposlovja pri MK Andrej Ilc.

Do leta 1999 so Lestvike nagrade vrednotile le tekočo produkcijo, podelile so jih po dve vsaki dve leti (za izvršno besedilo ter izvirne ilustracije). Ob padesetletnici nagrade pa so začeli podeljevati tudi Lestviko nagrado za življenjsko delo. Letos sta jih dobila Tone Pavček in Marjanca Jemec Božič.

O Tone Pavčku so v obrazložitvi zapisali, da je čarovnik z besedami, ki odzvanja in prekipeljeva od otroško razpisanih in brezskrbno zlubljenih podob in zvokov, po drugi strani pa se v njegovih

besedilih vedno najdelta prostora in trenutke za resnejša prebrseljanja o razpisih in postajih na poti življenja ter o senah, ki sem ter tja na tej poti neizogibno zatanjeno sonce. Pri Mladinski knjigi je doslej izdelalo 15 Pavčkovih del, vključno s pekatkom ponatisnjeno Jurijem Murijem v Afriki.

Ilustratorka Marjanca Jemec Božič je bila med tistimi zaglancni, ki so v padesetih letih prejšnjega stoletja omogočili razmah slovenske ilustracije. V svojih ilustracijah je neobremenjeno in lučnato vsilila občesajna, a vedno z neom-

modrosti predstavljala in komplementarila najbolj tipične in občutke veljavne značajne poteze nastopajočih junakov. Na senah, ki sta sicer avtorsko prepoznani v njegovem ilustratorskem delu.

Nagrade bodo dobnikom izročili 11. junija.

Valentina Plakusa Simčič

so utemeljili z besedami, da se je avtorica v domišljinskiem, oklešenem in bkratizirano polnem besedilu lotila temeljnih filozofskih razmišljanj, ki jih je ob pomoči silikskih podob simbolizirala za male in velike bralce.

Četrta letošnja nagradjena je Damijan Stepančič, žirijo so pripravljale njegove ilustracije v knjigi Janje Vidmar Letel krožnik na našem vrtu. Začel je uporabiti oba kontrasta črno-bele tehnike in postopoma ribse kot temeljnega načina filozofskih izražanj, pri tem pa je obrnil vsa domšljijna in dujalna Hsta, ki jih ilustrira za Mladinsko knjigo, je skoraj 60 naslovov.

Mojca Osojnik je ena od dveh slovenskih ilustratoric in pisateljic, ki ustvarjajo avtorske silikne. Lestviko nagrado je dobila za besedilo v knjigi Hsta, ki ji rada imela sone, kar ho, tako je dejala članica žirije Lilijana Klemenčič, gotovo izzvalo nekaj žalosti, saj je Osojnikova po izborbi akademska slikarica. Nagrado

Marjanca Jemec Božič

Tone Pavček

Damijan Stepančič

Listamo po tujem tisku

Nemška zgodovina na večjeju

Marcela Reicha Ranickega je najnovejša Grassova knjiga spravila do solz. O potopitvi z begunci naložene nemške ladje leta 1945 na ledenem Baltskem morju

Iz Nemčije se zadnje čase širijo govorice, da je Günther Grass, sredi sedemdesetih let in težko obložen z nagradami in priznanji, napisal svoj najboljši roman v zadnjem desetletju. Veliki starec nemške literarne kritike Marcel Reicha Ranicki, nikobar ljubitelj Grassove pozneje literature, je menda dejal, da je knjiga Im Krebsgang (Po rakovo) pripravila do solz. Ob prevodu knjige v angleščino o njej piše The New Yorker.

O srednja tema knjige je potopitvi z begunci naložene nemške ladje Wilhelm Gustloff 30. januarja 1945 na ledenem Baltskem morju jo je zakrivila sovjetska podmornica. Gre za najhujšo pomorsko tragedijo v zgodovini, žrtve je bilo 9000 (več kot milijon), to je bilo največje vojniško potopitveno dejanje. Čprav je civilni prebivalci pametno bežalo. Na ladji Wilhelm Gustloff je silovito prebivalci panikoval, bežali so tudi do 1000 podmornskih vojakov, večino pa so predstavljal begunci, med njimi 450 otrok. Grassova imaginarna prežvela Tulla Polz razkrila je romanu pravi: »Zladje

so otroci v vodi poskakali na glavo. Ker so nosili reševalne jopiče, je iz vode gledalo na tisoče drobščastih otrok nogic...
 Pozneje ni na nemški ne na sovjetski strani ni bilo pravega interesa, da bi to in še dve podobni potopitvi ladij javno na veliko razglašali. Tudi poveljniki podmornice, Aleksander Marinsek, zaprti mornar romunsko-german rodu iz Odese, ni dobil državnih priznanj, ki jih je za svoj podvig pričakoval. Čeprav je potopili 25-tonsnega Gustloffa in našti poti ste eno nemško ladjo, Generala Von Steubena, ter med njimi 450 otrok. Grassova imaginarna prežvela Tulla Polz razkrila je romanu pravi: »Zladje

doro Nemčijo, postane novinar, se proči in dobi sina Konrada. Ko pa de, žje, se Konrad, apologet nacizma, pogosto srečuje z babico Tulla, ki mu pripoveduje o Gustloffu.
 »Roman Po rakovo ne poskušajo iskati krivica za katastrofo, ki si z umazanijem dejanjem hoče popravi vsoto svojega karkotlo. Sicer pa je bila ladja iste barve duševno vojaški cilj: niti ni bila transporter Rdečega križa za niti tovarna ladja, bila je oborožena potniška linjska ladja pod poveljstvom vojke mornarice. Osejena isto romana je v ustogovitu Paula Pokriekre, da je v nemško zgodovino tako, kot je bila obtožena na zamaknem večeru. Drek ostaja, ne glede na leto, kako se ga pri tiskih spilahniti. Pripravila V. P. S.

klasični koncert oranzni abona Orkester Slovenske filharmonije Renaud Capucon, violina dirigent Patrick Fournillier Gallusova dvorana CD 29. in 30. 5. 2003
 Zvonimir Ciglić se je v svojem opusom, ki ni zelo velika, trajno zapisal v sponon slovenske glasbene paleto. Skladatelj (po svoji odločitvi) želi delo ne ustvarja več, njegova (pred leti napisana) dela pa v celoti prepriča, da so v njegovi nosnost, trdnim glasbinam izvornost, pripovedljivost, ki zmogla tudi v kratkih zamahih odrgneti glasbeno izraznost. Vse je v skladu s simbolizma. Vizija iz leta 1965, ki traja manj kot pet minut, se v danem časovnem

Da bomo tisti, ki vemo, da vaša družina še premore zmo sposobnosti, spet lahko s ponosom rekli: razvratna Bušmanka nam bolj koristi kot razvajeni Bush. Vaš Michael Moore

Dov vauvau Sedim na letališču v Michiganu in čakam na polet letalske American Airlines v Chicago. Teletd pripelje ameriški uniformi in kaže kramljanje z mano. Izvem, da je pilot pri American Airlines, namčanje pri American Eagle, prevozniku, ki deluje American Airlines in se ukvarja s prevozni letalski službo. Kot vsi tovornjaki so ostale družba ima i svoji leti reaktivne, zato da poleti trajajo manj kot dve uri. Materinsko podjetje tako verjetno prihraji kuh denarja.
 »Moški, ki je pripeljal, ne bo pilotiral letala, s katerim bom potoval. Upa, da bo na njem dobil prostež, ker bi rad prisel na nasprotni breg Michiganskega jezera.
 »Morate plačati, če potujete zasebno?« sem vprašal.
 »Ne,« mi je odgovoril, »in to je tuda edina odgovor,« ki jo imamo.
 Potem mi je zagalp, da znaša začetna plačila pilota pri American Eaglu 16.800 dolarjev na leto.
 »Kaj?« sem vprašal, prepričan, da nisem prav. »Ni kaj,« sestrajnišjo isto na leto?«
 »Toliko je,« je odgovoril kapitlan, »in to je kar veliko. Pri Deltnem prevozniku na krajše proge je začetna plačila pilota 15 tisoč dolarjev, pri Continental Expressu pa okoli 13 tisoč.«
 »Trinajst tisoč? Toliko dobi kajke letala za komercialne prevoze? Me zavravkate?«

13

NEUMNI BELI MOŽJE

MICHAEL MOORE

Naposled se postali partner v prvoklasni bejsboljski klubu – tudi to je bilo darilo – čeprav ste zaradi prijav, v ali samo eno študino demarja. Od davkoplačevalca iz Arlingtona v Teksasu ste izvahili še en priboljšek, nov štadion, vreden več milijonov, in tudi tega vam ni bilo treba plačati.
 Nič čudnega, da mislite, da ste upravičeno predsedništva. Niste si ga zaslužili in tudi osvoboditi ga niste – torej vam gotovo pripada!
 Sploh se vam ne zdi, da bi ti utegnili biti kaj narobe. Zakaži pa bi se vam moralo? Saj ne poznate drugačnega življenja.
 Na voljni večer, medtem ko je izid po vsej državi bil nihali, ste izjavili, da vam je brez za gotovi, da je Florida že vaša. Če je to rekli Bush, je to moralo biti tako.
 Vendar ni bilo. In ko se vam je posvetilo, da vas mora za predsednika izvoljati ljudstvo – da, ljudstvo! – se vam je utrgalo. Svojeja rablja Jamesa Bakera (leta 1992 je vašemu atju svetoval: »Kurc glede Judea, tako ali tako ne imajo za nas.«) ste postali lagat ameriškega ljudstva in podžgati njegove stahofo. Ko to ni mogoče,

zelenega učinka, ste na zveznem sodišču vložili zahtevke po prenehanju Stetja glasov, ker ste vedeli, kakšen bo izid. Če bi bili res prepričani, da je ljudstvo z vami, ne bi imeli niti proti vničnemu Stetju.
 Naravnost osvobodijo je, da ste se po pomoč zatekli k veliki, zlobni zvezni vladi. Na vsakem nastopu med kampanjo so zermal: »Moja sprotnik zaupa zvezni vladi. Jaz zaupam vam, ljudstvo!«
 Sicer pa smo kaj hitro izvedeli resnico. Nikarko niste zaupali ljudstvu. Ni vam bilo mar, da bi kakor od zveznega sodišča (to naj bi zaupalo volivnim strojkom, ne ljudstvu!), Floridski sodniki vam sprva niso nasledili, takrat ste morda predeležili dve stotici milijonov.
 A kot sem že zapisal, so za vse posrskobe okoli prijatelji na vrhovnem sodišču.
 Na kratko, bili ste že pjanice, tad, morebitni pristopniki, nekonzistenten detektor in cmera. Morda se vam ta trditelj ždi kruta. Jaz takemu pristopu pravim »trudnja ljubezen«.
 Človek boji, zalovilo »svetga spodobnega in svetega, takoj odstopite in ovenožajte družinsko ime, na katero toliko daste, vsaj s trizico Castil!

kultura

9. mednarodni festival računalniških umetnosti

Tehnologija v službi umetnosti

Ševlina mariborska razstavna prizorišča v teh dneh ponujajo produkcijo intermedijalnih umetnosti Humornost in družbenokritično o digitalnem življenjskem stilu

Štajerska prestolnica se je že devet let v kratesk za spremlena v prestolnico digitalnih umetnosti, saj se je v mariborskih razstaviščih v ponedeljek prvič predlagal 9. mednarodni festival računalniških umetnosti. Že pred tem je v okviru festivalnega programa, in kasneje tudi v Ljubljani, nastopila slovenska teoretičarka in performerka Allucare Rosanove ob. Sandy Stone. To pa je bila le dinamičen uvod v še bolj pestro dogajanje, ki bo trajalo tja do petka. Razstave, predavanja, performansi, glasbeni večeri – po izbiri festivalnih selektorjev Žojza Slackar in Stranone Vidmar ter zunanjih programskih sodelavcev Marine Gržinič, JRC SAZU, Sreča Dragana in Akademija za likovno umetnost in Franciska Soline s Fakultete za računalništvo in informatiko.

V ponedeljkovem intinimentu in sopenarn ozraju galerije Media Nox na obrežju Drave so nas redke poslušalce nagovoril direktorica MKC Dragica Marinič, dr. Josefa Gjurkova (državnega selektorja za ministrstva za informacijsko družbo), Vilme Stritot Čretnik (prosvetna ministrice za kulturo za Intermedijske umetnosti) in mariborske župana Borisa Vozisa Prepečičeva, da je vredno ponoviti povezave med umetnostjo in računalništvom, ki v tem priložnosti. Sledil je »marski po mariborski galeriji,« saj so si dogovorili, da bo Media Nox na obrežju Drave, v Mariboru je fondacija večera predstava vidljiva projekta: Umestnost & elektrika ter TV posredovanje TV intervju s festivalom, ki je bil Media Nox pa je na ogled digitalna video projekcija Mokra kontakta, s katero umetnika Kiva Kovačeva (Bolgarija) in Valentin Staničević (Francija)

preverjata občujata prizadežitosti, ranljivosti in pozabe. Razstavi v Sinagogi Generative art (Bogdan Sloban) in računalniške grafike Marka Rodoska vodila občujata v hladno pokrajino računalniških kolažev in »akvarlov« ter se zdita ob zvanji ponudi srčesnih umetniških eksperimentov festivala nekakšen mrtvi ud tovrstne produkcije. Na Trgu Borisa Kraighajera, kjer domuje novi Rosoz, se v dveh nadstropjih s svojim izibom projektov digitalne kulturne – glasbo, kratkimi filmi, videom, animacijo in s širšim kontekstom digitalnega življenjskega stila – predstavlja francoska umetniško-kulturna skupina Medijne Reakcije. Zabavniški program dajajo namišljeni sesalec po

ki se odpirajo tudi stislim, ki ne vedo prav dobro, kaj bi počeli s sintagmo »računalniška umetnost«.
 Ustavljajni, domišelni in zabavni pa so tudi nekateri eksperimenti do- in podipomskih študentov Akademije za likovno umetnost in Fakultete za računalništvo in informatiko. Sekretstvo (1 + 5, kar pomeni eden likovnik plus pet računalniško dobro opismenjenih ustvarjalcev) je 12. družijo se projektno, intermedijalska produkcijska skupina pa se imenuje ArtNetLab. Tokrat nastopajo pod geslom Friendly Fire (preveztem od medijskega bombardiranja v zvezi s vojnim stanjem v Iraku, kot komentira Sreča Dragana, vodja katedre za video in nove medije na ALU), za podnaslov pa so si izbrali asociativno slovensko referencialno obsedenost – Medij se sporočilo (The medium is the message), kar so spreminili v Medij je masa (The medium is the message). Igrajo se tudi po besedi, ampak tudi računalniški programi, ki dajajo namišljeni sesalec po

art spletni prodaji (Vedran Vražič), ponujajo klone, ki jih lahko uporabniki s posebnimi računalniškimi programi poljubno sam sestavljajo (Krislina Horvat Blažinović), se sprašujejo, kakšen bi bil odziv krajanov, če bi Škofiji Loki postavili džamijo (Sanela Jahić), vstopajo v sinhorn predstavitev avtorjeve zgodovine ustvarjanja v umetnostnih medijih (Narvika Boveon in Aleš Vauptič) ... V Sinagogi bodo dneve ob 20. uri pripravili okroglo mizo Strategie na področju delovanja novih tehnologij in novih medijev – subtematski standardi in medsebojna povezovanja, jati pa bo tam s pogovor z naslovom Telesne elektronskejških izdaj, Zaključek festivala, v petek, 6. junija, bo v celjskem klubu Casablanca, kjer bosta nastopila Aleš Sworid in Joka Čevaličar iz Nemčije. Medij se je tudi letos razpršil po bližnji in daljni okolici, segeje v Gradec in Zagreb, se spušča v Mariboru ter se dotaknil še Ljubljane in Celja. Jelka Sutaj Adamič

Multi Sucker – študent podipomskega programa na oddelku za video na ljubljanski ALU Vedran Vražič v namišljeni spletni trgovini (cart) prodaja univerzaln sesalec, ki naredi vse, kar mu bodo uporabnik ukazale. Le kupiti ga (dejansko) ne more ...

Prezir do individualnih umetnin

Marina Gržinič je izbrala tri zanimave projekte, med njimi predstavitev Fondacije Rodriguez, ki je gostovala v spodnjih prostorih galerije Media Nox. Leta 1994 ustanovljena fondacija predstavlja del haskovskih prizadevanj na področju umetnosti, deluje izrabo kolektivno, iz velike mreže (umetnik) prezira do individualnih umetnin, hierarhi je v polju vizualnega, zato predstavlja izključno kolektivna dela, izdelata kot skupne predstavitve posamične.

Pavel Mihelič

Odličnemu gostujočemu violonistu. Tzigane je znamenita koncertna raspodaja za violino in celo. V drugem delu koncerta smo poslusi kar izjemo interpretacijo Fantastice simfonije op. 14 Hectorja Berlioz. Berlioz je letos še nekoliko bolj igral umetnika, ki je potem s prifljenje orkestracijo odrgnil bi

Odlična violinsti in dirigenti

strino impresionističnega zvoka. Violinist Renaud Capucon je s čudovitim zvokom svoje dragocene violine napolnil velično. Bolj kot tehnika izpolnitost je dosegel muzikalno sproščenost. Odlični posamezniki (prvi klarinet, angleška harmonika in še nekateri) dajejo velikemu setovu (na odru je bil kar 92 glasbenikov) okus raji napolnjen. Orkestru ne

ni. In tako se je skladba dvignila nad povprečje (le) po zaslugi solista; orkester je bil samo nekoliko zbran.
 V drugem delu koncerta smo poslusi kar izjemo interpretacijo Fantastice simfonije op. 14 Hectorja Berlioz. Berlioz je letos še nekoliko bolj igral umetnika, ki je potem s prifljenje orkestracijo odrgnil bi

manjka veliko, da bi z interpretaciji tistih del, ki jih je že večkrat igral – in med njimi je tudi Fantastična simfonija – presrelj solinno povprečje. V drugem delu koncerta smo poslusi kar izjemo interpretacijo Fantastice simfonije op. 14 Hectorja Berlioz. Berlioz je letos še nekoliko bolj igral umetnika, ki je potem s prifljenje orkestracijo odrgnil bi

»Nikogar ne zadržavajte. To se ni vse. Prvo leto si moras plačati tudi strokovno izobraževanje in uniforme. Po vseh teh odtegljajih je ostalo približno deset tisoč dolarjev.«
 Malo je prekanil, ravno toliko, da mi je povedano utegnulo prenikati v mozgane, in potem dodal: »Bravo!«
 »Ne morem verjeti. – Bil sem že dovolj glasen, da so ljudje v bližnji okolici začeli prisluškovati pogovoru.
 »Kaj verjetno,« mi je zagotovil. »Eden naših pilotov je prejšnji mesec zaprosil za bane za prehrano. Brez sale. Ker ima štiri otroke in ker je tako slab plačan, je bil bi za zakonu upravljen da podpre. Potem to izvedelo vodstvo American Airlines in nam poslalo dopilo, da ne sme noben pilot zaprositi ne za socialno podporo ne za bane za prehrano, tudi če je upravljen do njih. Če jih kdo ne bi ubogal, bi ga odpravili.«
 Zdal je mogoče na poti do pilotirale letala, kajni kuhinj. Tam ne zahtevajo nobenega dokumenta, ki bi potem prejel pod nos našim še. ...
 ed med tem sem mislil, da sem slišal že vse. Ta zgodba pa je bila več kot shriljava. Nenadoma se nisem hotel vkrcati na letalo. Ljudje smo precej podvrženi osnovnim živalskim nagonom po potrebi. To je mogoče, vendar pa tega ni vedel noben poznalec že janski ljudje, prav: Nikoli ne bi di na letalo, kategorija pilot zaslužni manj kot srmkave v Tečo Bello.
 Vkracem sem šele potem, ko sem si bil glavo vsa je bilo v govo nakladilo. Kako se nisem pred samim sabo opravičil dejstva, da nisim glavo naprodaj? Naslednje jutro pa sem se malo pozanimal. Na mojo grozo se pilot ni motal o »Trinajst tisoč? Toliko dobi kajke letala za komercialne prevoze? Me zavravkate?«

denarje (40 tisoč na leto!), marsikateri novinec pa živi pod prazno pečevino. Ne vem, kako gledate na te stvari, a jaz hočem, da so ljudje, ki zame premagujejo najmočnejšo naravno silo, gravitacijo, zadovoljni, samozavestni in dobri plačani. Čelo na velikih reaktivnih velikih prevoznikih držo za letne plače steverdars – tudi njihova izločalnost vam utegne nekoga, da rešiti življenje – značeno nekje med 15 tisoč in 17 tisoč dolarjev. Na vsihni dve leti deset metrov pilot res ne sme razmišljati, kar bi bo spet priklopi elektriko in greje ali kataristov restavracijo naj oropa, da bo letalo najemimo. In kakšen je poduk za letošnje javnost? Bodite prijazni do prejemnikov socialne podpore, morda vas prevažajo v Buffalo.

Prvo polovico leta 2001 so piloti družbe Delta Connection stali. Polneprni prasci si sindikatso so za svoje člane zahtevali plačati vsa 20 tisoč dolarjev. A Delta je odklonila in stavka se je raztegnila na več mesecev. Glede na to, v katerem razvetvi je gospodarstvo, posebno za peticije, ki pogosto letijo, bi mislili, da bodo piloti brez teža dovolj plačani, s katerimi si bodo lahko privoščili, kaj razen prazne hrane. (Včasih sem ob vzvratizmu malo povodil, da sem se prepričan, da piloti niso pijani, jaz pa bom na poti mimo kabine oprezal za prazno embaložo (pedale) Pa.) Po dolgoletnem prispevanju za dobrobitiče gospodarje vize so si piloti Delta vsa leta izplačili 20 tisoč dolarjev na leto. Tem pilotom in javnosti na splošno dopovedujejo, da gospodarstvo ne gre prav dobro, da se je krivila obnrla navzdol, da so dobički vse manjši, da je borza utrpela hude padce in da prav ni potega, pa mi gospod Greenspan, ki tako izjube obratne mere.

Svoje trditve lahko podprejo s številkami. Vsek teden povprečno 403 tisoč Američanov zaprosi za podporo za brezposelne. Več sto podjetja napoveduje množično odpustanje. Propadli so tisoči nadobudnežev na novih visokotehnoloških inženirskih področjih. Prednja delovna mesta avtomobilov. Prodaja na drobno je imela v božičnem času strahotno nizko izkupke. Povsod, od Silicijeve doline do Silicijeve doline, se zatregujejo posovi.
 Mi pa samo jim nasladi.

Recesije ni, prijatelji moji. Krivulja se ni obrnila navzdol. Nobenih težitv časov ni. Bogati se valjajo v plenu, ki so si ga nagrabili v preteklih dveh desetletjih, in zdaj močijo, da bi kvdri prikrali in zahtevali svoj kos potice.
 Premožni se vas na vse kriplje trudijo pripraviti, da mikar ne prosite za svojo delc, ker da je nenadoma vsega premalo! Njihovi mediji vam večer za večerom pripovedujejo žalostno zgodbo o propadlih internetnih podjetjih, o zavostnih skupnih nalozbah, o bankrotiranih NAVŠ-ov, o osvobodilni vojni, Indeksi Dow Jonesa danes padel za več kot 300 del. Družba Lucent Technologies je napovedala, da bo odpuščala še 15 tisoč delavcev. Napovedane združitve letalskih prevoznikov United in U. S. Airlines ne bo večer za večerom odpravila Oldsmobile. Zdal se govori celo, da niti vsaj pokonjskino skladi ni več varan. Strajšajo. Kuj. Več...
 Človek, ki je vedel, da ni bil lagat, Z veseljem vam posredujejo neznatne podrobnosti in tako manipulirajo z vašimi strahovi.

V podskitu objavljamo le izbrane odlomke iz knjige Neumni beli možje. Naročilo je lahko pod št. 1/200 53 40 ali na e-pošto kultura@delo.si. Podeljena so ceni 9.000 tolarjev.